

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

Právní vymezení služby cizinecké policie,
organizační struktura, hlavní úkoly a technické
vybavení

Bakalářská práce

Legal definition of Foreign Police Service, organizational structure,
main tasks and technical equipment

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
JUDr. Miloslav Smetana

AUTOR PRÁCE
Adam BARTOŠ

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Vamberku, dne 10. 3. 2024

Adam BARTOŠ

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce JUDr. Miloslavu Smetanovi za odborné vedení, za pomoc a rady, které mi výrazně pomohly při zpracování této práce a plk. Ing. Mileně Křivánkové Beranové za poskytnutí informací týkajících se organizační struktury Ředitelství služby cizinecké policie.

Anotace

Práce se zabývá organizací a činností služby cizinecké policie, zejména pak jejím historickým vývojem, zařazením do organizační struktury Policie České republiky, rozdělením na Ředitelství služby cizinecké policie a odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie a úkoly těchto celků. Dále v práci charakterizují součinnostní vztahy, které musí být realizovány k zajištění efektivního plnění úkolů při ochraně státních hranic a podrobně se věnují právní úpravě cizinecké problematiky nejen ve vybraných národních právních předpisech, ale i v evropských smlouvách a mezinárodních úmluvách. Práce je doplněna o průzkum migrační problematiky doplněný o statistiky posledních let a praktickou část věnující se technickému vybavení cizinecké policie.

Klíčová slova

Služba cizinecké policie * Policie České republiky * historie ochrany státních hranic * cizinecká problematika * migrace * technické vybavení služby cizinecké policie

Annotation

The thesis deals with the organization and tasks of the Foreign Police Service, especially its historical development, inclusion in the organizational structure of the Police of the Czech Republic, the division into the Directorate of the Foreign Police Service and foreign police departments of regional police directorates and the tasks of these units. Furthermore, in my work I characterize cooperative relationships that must be implemented to ensure the effective performance of tasks in the protection of state borders, and I deal in detail with the legal regulation of foreigner issues. The work is supplemented by a research of migration issues and the statistics of past years, and a practical part devoted to the technical equipment of the foreign police.

Key words

Foreign Police Service * Police of the Czech Republic * history of state border protection * foreigner issues * migration * technical equipment of the Foreign Police Service

Obsah

Úvod.....	7
1 Historie ochrany státních hranic.....	9
1.1 Historie do roku 1918.....	9
1.2 Historie po roce 1918.....	10
1.3 Historie v období 1938–1945.....	11
1.4 Historie po roce 1945.....	12
1.5 Novodobá historie ochrany státních hranic.....	12
2 Organizace Policie České republiky.....	15
2.1 Organizační struktura služby cizinecké policie.....	18
3 Ředitelství služby cizinecké policie	19
3.1 Hlavní úkoly Ředitelství služby cizinecké policie.....	24
4 Odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie	27
4.1 Hlavní úkoly odborů cizinecké policie	28
5 Součinnostní vztahy	33
5.1 Vztahy k organizačním článkům Ministerstva vnitra	33
5.2 Vztahy k organizačním článkům Policie České republiky	33
5.3 Vztahy k ostatním ústředním orgánům státní správy	34
6 Právní úprava cizinecké problematiky v České republice	35
6.1 Vybrané právní předpisy	35
6.2 Právní úprava evropského práva	37
6.3 Mezinárodní úmluvy.....	40
7 Migrace	42
7.1 Tranzitní nelegální migrace.....	44
7.2 Pobytová nelegální migrace.....	47
7.3 Vnější schengenská hranice a neregulérní doklady.....	48

7.4	Trestné činy spojené s nelegální migrací.....	49
8	Technické vybavení	51
	Závěr.....	59
	Seznam použité literatury.....	60

Úvod

Policie hraje klíčovou roli v zajištění bezpečnosti a pořádku v naší společnosti a v dnešní době čelíme rozmanitým hrozbám, které zdůrazňují její nezbytnost. Poměrně novou takovou hrozbou na evropském měřítku je migrační krize, která vrcholila v roce 2015 a od té doby k nám doplouvají různě velké vlny nelegálních migrantů. Monitorování a potírání nelegální migrace spadá do gesce služby cizinecké policie, které se tato bakalářská práce věnuje. Důvodů pro výběr tématu existovalo hned několik, mohl bych jmenovat třeba svůj zájem o cizineckou problematiku či vysoká medializace problematiky hraničící až s politickou propagandou, protože od roku 2015 je migrace ze zemí mimo Evropskou unii více než časté téma v našich médiích i přesto, že u nás pobývá poměrně nízký počet migrantů. Cílem této bakalářské práce je charakterizovat činnost a hlavní úkoly služby cizinecké policie, zařadit službu do organizační struktury Policie České republiky, dále zhodnocení dosavadního vývoje, budoucího směřování služby a úrovně technické výbavy služby cizinecké policie.

I když je migrace pro lidstvo dlouhodobě přirozená a každý stát uplatňuje jiné prostředky pro její kontrolu a omezení jejího výskytu a doprovází lidstvo již od prapočátků, jakási právní úprava této problematiky, především pak nelegální migrace, existuje velmi krátce. Pro lidstvo není však migrace jediným přirozeným jevem, patří mezi ně i ochrana svého území, a právě tomu se věnuji v první části své práce. Zabývám se postupně historií ochrany státních hranic před a po první světové válce, jejím vývojem za Protektorátu Čechy a Morava a po jeho rozpadu a novodobým vývojem až do současnosti.

S migrací úzce souvisí některé činy, které jsou v trestním zákoníku vedeny jako protiprávní, a to zejména neoprávněné podnikání (§ 251), organizování a umožnění nedovoleného překračování státní hranice (§ 340), napomáhání k neoprávněnému pobytu na území České republiky (§ 341), neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 342) a padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 348). Potíráním výše zmíněných protiprávních činů a kriminality spojené s cizineckou problematikou obecně na našem území se zabývá služba cizinecké policie tvořená odbory služby cizinecké policie při krajských ředitelstvích policie a odbory

metodicky řídícím Ředitelstvím služby cizinecké policie. V další části své bakalářské práce zkoumám organizační strukturu a hlavní úkoly Ředitelství služby cizinecké policie a odborů služby cizinecké policie na krajských ředitelstvích policie a zařazuji službu cizinecké policie do struktury Policie České republiky. Zkoumání je podepřeno právní úpravou těchto článků policejního orgánu, jak je zmíněna zejména v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a dále v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

V návaznosti na stanovené úkoly služby cizinecké policie charakterizují součinnostní vztahy, které musí být realizovány k zajištění efektivního plnění úkolů ve vazbě na orgány v České republice a na mezinárodní subjekty, které se na cizinecké problematice podílejí. Zejména pak vztahy k organizačním článkům Ministerstva vnitra, článkům Policie České republiky a k ostatním ústředním orgánům státní správy.

V další kapitole se věnuji právní úpravě cizinecké problematiky. Nejdříve rozebírám vybrané národní předpisy, které se problematice věnují, smlouvy Evropské unie a mezinárodní úmluvy týkající se tématu.

Kapitolu také věnuji migraci obecně i nelegální migraci v návaznosti na téma bakalářské práce, jakožto hlavnímu zájmu činnosti cizinecké policie, jejímu rozdělení na tranzitní a pobytovou. V kapitole předkládám i statistiky migrace přes vnější schengenskou hranici a používání neregulérních dokladů a hovořím i na téma již zmiňovaných protiprávních činů spojených s migrací.

V praktické části práce popisuji na základě vlastního výzkumu úroveň technického vybavení, konkrétně pak technického vybavení na oddělení dokladů a specializovaných činností služby cizinecké policie při krajském ředitelství policie v Královehradeckém kraji.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Historie ochrany státních hranic

1.1 Historie do roku 1918

Za dob habsburské monarchie byla ochrana státních hranic zpravidla zajišťována armádou, avšak ne rovnoměrně, nýbrž v závislosti na mezinárodních vztazích s danou sousední zemí. Protože se ale používání stálé armády ukázalo jako značně nákladné, využívalo se permanentní vojenské služby místního obyvatelstva – tzv. hraničářů (něm. Gränzer), kterým se za jejich službu dostávalo různých výhod, např. v podobě přidělů půdy. Po třicetileté válce následkem politické situace bylo hraničářů zapotřebí pouze v oblasti tzv. Vojenské hranice, což je označení pro pásmo v příhraničí Habsburské monarchie v jejích jižních oblastech a Osmanské říše.¹

„V oblasti Vojenské hranice byly zřizovány miliční jednotky už v průběhu 16. století. Podle statutu z roku 1630 si volily hraničářské obce představené, z jejichž řad byl pak volen vrchní představený. Tito funkcionáři vykonávali soudní a policejní pravomoc ve svěřené oblasti až do roku 1737, kdy byli nahrazeni důstojníky dosazenými státem. Každý hraničář byl povinen vojenskou službou od dosažení 18 let (později 20 let). V míru tvořili hraničáři posádky pohraničních opevnění a konali službu na hranici i hlídkovou službu ve vnitrozemí.“¹

Dosavadní vojenské složky podílející se na ochraně státních hranic nahradila roku 1830 pohraniční stráž (něm. Grenzwache). Pohraniční stráž byl nevojenský ozbrojený sbor tvořen tzv. pohraničními myslivci (něm. Grenzjäger). Tento sbor se od předchozích vojensky organizovaných skupin odlišoval zejména svým řádem, jelikož pro jeho fungování byly stanoveny přísnější podmínky. Mezi takové podmínky patřilo například věkové rozpětí, do kterého musel příslušník spadat a které bylo stanoveno na 22 až 30 let. Výjimka byla uložena příslušníkům, kteří za sebou měli službu v armádě, a proto jim bylo dovoleno sloužit v pohraniční

¹ KURŽEJA, Jan. *Cizinecká a pohraniční policie I*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002, s. 9. ISBN 80-7251-087-8.

stráží i po 30 letech života. Další podmínkou byla gramotnost, příslušník pohraniční stráže musel umět číst, psát a počítat. Vyžadována byla také zručnost v zacházení se sečnou i střelnou zbraní.²

O 5 let později vznikla tzv. důchodková stráž (něm. Gefällenwache), která byla obdobou stráže pohraniční, ale její úkoly byly fiskálně zaměřeny do vnitrozemí státu. Mezi úkoly důchodkové stráže patřilo vybírání daní. Tyto dva sbory byly v roce 1842 sjednoceny v jednotnou finanční stráž (něm. Finanzwache).

Finanční stráž byla ozbrojeným a uniformovaným sborem, který dohlížel na dodržování předpisů o výběru daně ze spotřeby, důchodkové daně a mezi jehož úkoly patřila i kontrola podomního obchodu. Tento sbor byl podřízen finančním úřadům, v nejvyšší instanci dvorské komoře (Hofkammer³), později pak ministerstvu financí. Stráž se měla věnovat především potírání pašeráctví, ale podle jejích služebních předpisů se počítalo i se spoluprací s ministerstvy vnitra a obrany při zajišťování bezpečnosti v zemi. Pod pravomoci ministerstva financí spadala finanční stráž až do roku 1918, kdy v jejích řadách v Čechách sloužilo na 2500 mužů.⁴

1.2 Historie po roce 1918

Po vzniku Československa byla finanční stráž stále vedoucím orgánem v oblasti ochrany, dozoru a kontroly nad překračováním státních hranic. Činnost sboru finanční stráže byla ukončena v roce 1919 přijetím zákona o reorganizaci finanční stráže a sbor byl nahrazen dvěma novými orgány – tzv. vnitrozemní důchodkovou kontrolou a pohraniční finanční stráží.

V tomto období bylo za účelem zahraničního pronásledování smluvně upraveno překračování společných státních hranic policií a četnictvem mezi ČSR a jednotlivými sousedními státy. S **Rakouskem** byla tato situace upravena dohodou z roku 1920 (výnos MV č. 1819 z 28. 1. 1920). S **Německou říší** ČSR

² BRODESSER, Slavomír. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Praha: Naše vojsko, 1982, s. 89-91.

³ Poradní organ v oblasti financí a jeden z ústředních správních úřadů za vlády Habsburků.

⁴ MAREK, Jindřich. *Smrt v celním pásnu: historické reportáže o ostraze čs. hranic v letech 1918-1948*. Cheb: Svět křídel, 2000, s. 9. ISBN 80-85280-67-1.

uzavřela dohodu o stíhání a vzájemné pomoci bezpečnostních orgánů v roce 1931. Dohoda řešila oprávnění bezpečnostních orgánů jednotlivých stran, postupy při krizových situacích, ale i legálnost použití zbraně příslušníkem bezpečnostního orgánu na území druhého státu. **S Polskem** byla dohoda uzavřena v roce 1925. Dohoda opravňovala stíhání prchajícího zločince bezpečnostním orgánem na území druhého státu do hloubky 10 km. Stíhající orgán měl povinnost zločince po dopadení předat na nejbližší služebnu bezpečnostního orgánu daného státu. **S Rumunskem** nebylo překračování společných hranic bezpečnostními orgány smluvně upraveno. Prozatímní zatčení stíhaných zločinců uprchlých do Rumunska se konalo na základě oznámení soudu nebo jiného příslušného úřadu. **S Maďarskem** žádná dohoda o překračování hranice uzavřena nebyla. „MV v tomto směru výslovně a co nejpřísněji zakazovalo překračování maďarské hranice a nařídilo, aby se čs. četnictvo vystříhalo vzájemnému styku s maďarským četnictvem. Pro případy překročení čs. hranice z maďarské strany byl pohraničním hlídkám (četnictva, finanční stráže) nařízen tento postup:

- a) osoby, které neoprávněně překročí hranici stanovenou již definitivně delimitační komisí, zatknout a použijí-li zbraně, použít zbraně proti nim;
- b) proti osobám, které neoprávněně překročí bývalou nebo nově stanovenou demarkační čáru, postupovat dosavadním způsobem, tj. bez použití zbraně.“⁵

1.3 Historie v období 1938–1945

Před druhou světovou válkou způsobily zábory pohraničních území ze strany Německa, Maďarska a Polska ztrátu nejen územní, ale také ztrátu veškerých zařízení sloužících k ochraně státních hranic. Tato zařízení musela být poté provizorně vybudována na nově vytyčených státních hranicích za účelem efektivní činnosti finanční stráže či četnictva.

Se vznikem Protektorátu Čechy a Morava spadala obrana a cizinecké záležitosti pod správu Německé říše. I přes to, že na našem území nadále existovaly české úřady a bezpečnostní složky v podobě policie, četnictva a dalších, fungovaly

⁵ KURŽEJA, Jan. *Cizinecká a pohraniční policie I*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002, s. 11-12. ISBN 80-7251-087-8.

ve formě podřazené německé okupační správě a německým bezpečnostním složkám přítomným na území Protektorátu. Finanční stráž byla využívána na celní hranici s Německem až do konce roku 1940, kdy byla rozpuštěna a její příslušníci byli převzati ministerstvy vnitra a financí, okresními a obecními úřady a ministerstvem zemědělství k výkonu jiných činností. Z celní hranice s Německem zůstala pouze tzv. policejní hranice, která byla střežena německou pořádkovou policií.⁶

Po porážce Německa a konci druhé světové války byly obnoveny hranice v podobě z roku 1938 až na území Podkarpatské Rusi, které připadlo Sovětskému svazu.

1.4 Historie po roce 1945

V roce 1945, na sklonku druhé světové války, byl schválen plán činnosti ministerstva vnitra zakotvující hlavní zásady, kterými se řídila výstavba nových bezpečnostních orgánů. Došlo k založení Pohotovostního pluku 1 národní bezpečnosti (PP 1 NB), který měl dohlížet na pořádek a bezpečnost v pohraničních oblastech. V polovině roku 1946 byla činnost PP 1 NB přerušena a pluk byl nahrazen třemi pohotovostními pluky s velitelstvími v Brně, Plzni a Liberci. Každý z těchto pluků byl tvořen velitelstvím, třemi prapory a pomocným družstvem. Pohotovostní pluky byly v září 1946 přejmenovány na pohraniční útvary SNB 9600.⁷

Sloučením pohraničních útvarů SNB a části příslušníků Finanční stráže vznikla Pohraniční stráž SNB, pod kterou spadala ochrana státních hranic až do zrušení stráže roku 1991.

1.5 Novodobá historie ochrany státních hranic

Za počátek novodobé ochrany státních hranic je považován den 17. listopadu 1989, tedy první den Sametové revoluce, která vyústila ve spoustu politických změn. S sebou ovšem přinesla i možnost volného a svobodného cestování

⁶ KURŽEJA, Jan. *Cizinecká a pohraniční policie I*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002, s. 12-13. ISBN 80-7251-087-8.

⁷ KURŽEJA, Jan. *Cizinecká a pohraniční policie I*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002, s. 13-14. ISBN 80-7251-087-8.

do cizích zemí. Na základě těchto nových změn ve společnosti byl přijat zákon č. 333/1991 Sb., o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, kterým se rušila platnost zákona č. 69/1951 Sb., o ochraně státních hranic a zároveň byla zrušena činnost Pohraniční stráže. Součástí nově vzniknuvšího Federálního policejního sboru byly i dva samostatné útvary, mezi jejichž agendu spadala ochrana státních hranic – Pohraniční policie a Úřad cizinecké policie a pasové služby. Pohraniční policii byla svěřena ochrana tzv. zelené hranice⁸, zatímco do pravomoci Úřadu cizinecké policie a pasové služby byla svěřena cizinecká agenda, hraniční kontrola a vydávání cestovních dokladů občanům naší republiky.

Vznikem samostatné České republiky 1. ledna 1993 byl Federální policejní sbor zrušen a jeho funkce byla nahrazena Policií České republiky. Sloučením útvaru pohraniční policie a Úřadu cizinecké policie a pasové služby do jednoho organizačního celku vznikl nový útvar s názvem „Služba cizinecké a pohraniční policie“ a jako metodické řídicí pracoviště bylo zřízeno „Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie“. Služba cizinecké a pohraniční policie plnila úkoly v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území České republiky a ochrany státních hranic.⁹

Vstupem České republiky do Evropské unie 1. května 2004 došlo k rozvoji mezinárodní policejní spolupráce, což se projevilo především vytvořením společných pracovišť na vnitřních hranicích se sousedními státy či společnými policejními hlídkami. Právní řád České republiky byl upraven v oblasti vízové politiky, aby splňoval požadavky podoby unijní legislativy. Dále byly novelizovány právní předpisy týkající se cizinecké problematiky, především tedy cizinecký zákon a zákon o azylu.¹⁰

⁸ Dříve vymezení úseku státních hranic mezi dvěma hraničními přechody, dnes je zelená hranice obecným označením pro pozemní hranici.

⁹ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 113. ISBN 978-80-7251-481-6.

¹⁰ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 19. ISBN 978-80-7251-526-4.

Změnou cizineckého zákona byla s účinností od 1. ledna 2011 převedena zbývající část činnosti týkající se rozhodování o trvalých pobytech, dlouhodobých pobytech a dlouhodobých vízech do působnosti odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Byly vytvořeny odbory cizinecké policie spadající pod 14 krajských ředitelství Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie se stalo útvarem policie s celostátní působností a tento stav organizace služby cizinecké policie je stále aktuální.¹¹

¹¹ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 20. ISBN 978-80-7251-526-4.

2 Organizace Policie České republiky

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Byla zřízena ke službě veřejnosti s hlavním úkolem chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Dále plní povinnosti podle platného trestního řádu a další úkoly v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, které jí svěřují zákony, předpisy evropského práva a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu České republiky. Policie České republiky je podřízena ministerstvu vnitra.

Organizačně je tvořena Policejní prezidiem České republiky v čele s policejním prezidentem, útvary policie s celostátní působností, krajskými ředitelstvími policie a útvary zřízenými v rámci těchto krajských ředitelství.¹²

Vrcholným řídicím útvarem výkonu policejní činnosti je policejní prezidium, jehož organizace je v současné době upravena rozkazem policejního prezidenta č. 140/2013, kterým se vydává organizační řád Policejního prezidia České republiky. Součástí policejního prezidia jsou ředitelství jednotlivých služeb policie – pod prvního náměstka policejního prezidenta pro trestní řízení spadá Úřad služby kriminální policie a vyšetřování, pod náměstka pro uniformovanou policii spadá Ředitelství služby pořádkové policie, Ředitelství služby dopravní policie a Ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál.¹³

Policejnímu prezidentovi jsou organizačně podřízeny útvary s celostátní působností, kterými jsou Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu služby kriminální policie a vyšetřování, Kriminalistický ústav Praha, Útvar rychlého nasazení, Útvar

¹² ČESKO. *Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273/zneni-20220628>. [cit. 2023-03-06].

¹³ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 40-42. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5.

pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby, Útvar pro ochranu prezidenta České republiky ochranné služby, Letecká služba, Pyrotechnická služba a Ředitelství služby cizinecké policie.¹⁴

Hlavní součástí struktury Policie České republiky jsou kromě policejního prezidia a útvarů s celostátní působností krajská ředitelství policie. Těmi rozumíme základní teritoriální součásti policejní organizace, které odpovídají za bezpečnost na území kraje – jsou to tedy útvary s územně vymezenou působností. Vedoucí funkci na krajských ředitelstvích zastávají ředitelé, kteří jsou přímo podřízeni policejnímu prezidentovi. V obvodu daného kraje je většina policejních činností zajišťována právě krajskými ředitelstvími policie, a to buď na krajské úrovni, nebo na úrovni nižší. Na krajské úrovni je to zejména prostřednictvím krajské služby kriminální policie a dále speciálně zaměřenými útvary v případě, že byly na krajském ředitelství zřízeny. Takovými útvary jsou krajská zásahová jednotka, krajská speciální pořádková jednotka, krajský útvar sledování a odbor kriminalistické techniky a expertiz. Dále jsou krajská ředitelství tvořena různými metodickými, odbornými a organizačními součástmi, např. odbory služby pořádkové policie, odbory vnitřní kontroly atd.¹⁵

Útvary zřízenými v rámci těchto krajských ředitelství rozumí zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky všechny existující útvary řízené krajským ředitelstvím. Podle závazného pokynu policejního prezidenta č. 137/2009 jsou za tyto útvary považovány pouze následující: Obvodní ředitelství policie Praha I, Obvodní ředitelství policie Praha II, Obvodní ředitelství policie Praha III a Obvodní ředitelství policie Praha IV řízené Krajským ředitelstvím policie hlavního města Prahy, dále Městské ředitelství policie Plzeň řízené Krajským ředitelstvím policie Plzeňského kraje, Městské ředitelství policie Brno řízené Krajským ředitelstvím policie Jihomoravského kraje a Městské ředitelství policie Ostrava řízené Krajským ředitelstvím policie Severomoravského kraje.¹⁶

¹⁴ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 42-43. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5.

¹⁵ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 43-44. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5.

¹⁶ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 44-45. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5.

Tento systém organizace je v Evropě skoro jedinečný, což by nás nemělo překvapovat, když si uvědomíme, že každý z evropských států prošel vlastním historickým vývojem. Státy mají odlišné historické zázemí, ať už mluvíme o monarchiích, republikách, jejich koloniální minulosti či dopadu světových válek. Klíčovou roli ve vývoji státu hrají také ekonomické faktory jako jsou průmyslová odvětví, obchodní politika nebo přístup k inovacím. Vliv má také politický systém či kulturní a sociální vlivy ovlivňující celkovou společenskou stabilitu. Když pomínu očividné rozdíly jako je ozbrojenost policejního sboru (tímto narážím na Velkou Británii, kde je pouze necelých 5 % policistů oprávněných k nošení služební zbraně), barva uniforem či přístup k policejní činnosti a zaměřím se pouze na rozdíly v organizaci policie, zjistíme, že největším rozdílem je úroveň centralizace sboru. Policie České republiky je značně centralizovaným sborem, o tom není pochyb, existují však i státy, které dlouhodobě užívají sbory necentralizované. Prvním takovým případem je Spolková republika Německo. Přestože je Federální policie zřízena jako sbor jednotný, jeho řízení je na regionální úrovni plně v gesci 16 spolkových zemí, což značí existenci 16 decentralizovaných policejních organizací.

Dalším takovým příkladem je Nizozemí, kde policie prošla obrovskou reformou v 90. letech za účelem co největší decentralizace moci. Policie je jediným nizozemským policejním sborem, který je však pod dvojitým vedením (kompetence si mezi sebou dělí Ministerstvo vnitra a královské záležitosti a Ministerstvo spravedlnosti), čímž se předchází případnému zneužití policejní síly. I když je jednotnou organizací, je sbor rozdělen na 25 regionálních sil s vlastními rozhodovacími pravomocemi.

Samozřejmým adeptem na zmínění je policejní sbor Velké Británie. Tento velmi decentralizovaný aparát je tvořen 43 policejními organizacemi v Anglii a Walesu a dalších 14 ve Skotsku. I když jsou tyto složky pod dozorem britského ministerstva vnitra (*Home Office*), jejich operativní činnost je na vládě naprosto nezávislá.

I přesto, že nemůžeme v tomto směru hodnotit strukturu Policie České republiky jako dobrou nebo špatnou, mně osobně se se svým principem přísné centralizace

jeví jako efektivní, jelikož v decentralizaci takto důležitého státního aparátu vidím spoustu negativ. Nejen že decentralizace může vést k nedostatečné koordinaci mezi různými články policie, což může ztížit rychlou reakci na místní i celostátní hrozby, ale také nepochybně vede k nerovnováze v rozložení zdrojů, ať už lidských či finančních, což opět může negativně ovlivnit celou úlohu policie, tedy potírání kriminality.

2.1 Organizační struktura služby cizinecké policie

Služba cizinecké policie je tvořena Ředitelstvím služby cizinecké policie jako útvarem policie s celostátní působností, které je vedeno ředitelem služby přímo podřízeným 1. náměstkovi policejního prezidenta pro vnější službu a odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie v rámci jednotlivých krajů. Ředitelství služby cizinecké policie přímo řídí inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích, zařízení pro zajištění cizinců, přijímací středisko cizinců, odbor doprovodu letadel a mobilní jednotku cizinecké policie.¹⁷ Odbory cizinecké policie jsou dále tvořeny čtyřmi odděleními:

- oddělením pobytové kontroly, pátrání a eskort,
- oddělením pobytových agend,
- oddělením dokladů a specializovaných činností,
- oddělením dokumentace.

¹⁷ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 116. ISBN 978-80-7251-481-6.

3 Ředitelství služby cizinecké policie

Ředitelství služby cizinecké policie je ve vztahu k odborům cizinecké policie zřizovaným krajskými ředitelstvími řídicím, odborným, metodickým a kontrolním orgánem s celostátní působností. Skládá se z metodicko-řídicích a výkonných pracovišť zajišťujících podporu výkonu služby. Mezi metodicko-řídicí pracoviště můžeme zařadit například skupiny ochrany hranic, odbor podpory výkonu služby nebo skupinu analýzy rizik.¹⁸

a) Oddělení ochrany hranic

Toto pracoviště metodicky řídí, koordinuje a kontroluje při výkonu policejních činností inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích (tj. Praha-Ruzyně, Karlovy Vary, Pardubice, Brno-Tuřany a Ostrava-Mošnov) a při činnostech v oblasti ochrany vnějších hranic dohlíží na neveřejná mezinárodní letiště s vnější hranicí, vojenská mezinárodní veřejná i neveřejná letiště a na veřejné mezinárodní letiště Mnichovo Hradiště. Také koordinuje a kontroluje policejní opatření prováděná na vnějších hranicích a dohlíží na dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic.¹⁹

b) Odbor podpory výkonu služby

Kromě svých vlastních úkolů podporuje v plnění službu cizinecké policie, koordinuje činnosti týkající se pobytu cizinců na území České republiky, správního vyhoštění, přestupků a zjišťování totožnosti cizinců a jejich zajištění.²⁰

c) Oddělení analýzy rizik

Oddělení analýzy rizik se podílí na monitorování jevů souvisejících s dopadem nelegální migrace na bezpečnostní situaci v České republice,

¹⁸ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 117. ISBN 978-80-7251-481-6.

¹⁹ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 119. ISBN 978-80-7251-481-6.

²⁰ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 119-120. ISBN 978-80-7251-481-6.

shromažďuje a zpracovává podklady ke koncepčním materiálům pro nadřízené orgány v oblastech bezpečnosti, migrace a vízové politiky.²¹

Výkonnými pracovišti ředitelství služby cizinecké policie jsou inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích, oddělení šetření trestné činnosti a dokumentace, zařízení pro zajištění cizinců, přijímací středisko cizinců a odbor doprovodu letadel.

a) Inspektoráty cizinecké policie na mezinárodních letištích

Inspektoráty cizinecké policie se nacházejí na pěti mezinárodních letištích, kterými jsou Praha-Ruzyně, Karlovy Vary, Pardubice, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov. Mezi činnosti inspektorátů patří kontrola a ochrana vnějších hranic, provádění eskort či podílení se na ochraně civilního letectví před protiprávními činy. Dále inspektoráty vydávají pokyn dopravci k zajištění dopravy cizince do zahraničí a provádí bezpečnostní prohlídky dopravních prostředků a zavazadel a pyrotechnický dohled při bezpečnostních akcích na letišti.²²

b) Oddělení šetření trestné činnosti a dokumentace

Oddělení šetření trestné činnosti a dokumentace primárně plní úkoly v oblasti „odhalování, objasňování a dokumentace trestné činnosti související s organizováním, umožněním či napomáháním k nedovolenému překračování státních hranic nebo k přepravě osob přes území České republiky po nedovoleném překročení státních hranic, k násilnému překročení státních hranic, k porušení režimu pobytu cizinců na území České republiky a s napomáháním k neoprávněnému pobytu a při vyhledávání cizinců, kteří neoprávněně vstoupili nebo neoprávněně pobývají na území České republiky.“²³

²¹ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 120. ISBN 978-80-7251-481-6.

²² SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 37-39. ISBN 978-80-7251-526-4.

²³ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 120-121. ISBN 978-80-7251-481-6.

c) Zařízení pro zajištění cizinců

Tato zařízení pro zajištění cizinců jsou dislokována v obcích Bálková, Bělá – Jezová a Vyšní Lhoty. V obci Bělá – Jezová se kromě zařízení pro zajištění cizinců nachází i pobytové středisko pro ubytování žadatelů o mezinárodní ochranu. Zařízení pro zajištění cizinců (v zahraničí i u nás někdy nazývaná „detence“ nebo „záchyt“) slouží primárně k zajištění osob, které se pobytem na území České republiky dostaly do rozporu s našimi právními předpisy a kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. Osoby mohou být zajištěny pouze po dosažení 15 let života a jelikož jsou často kvůli důvodu své migrace bez osobních dokladů, je potřeba podstoupit potřebné kroky k jejich ztotožnění. „Těžištěm práce SUZ je v tomto ohledu poskytnutí ubytování a stravy, o celou další plejádu služeb se stará zdravotnický personál i sociální pracovníci. Klienti mají s výjimkou nočního klidu relativně volný pohyb, mohou využívat sportoviště, kulturní místnost.“²⁴

V příložené tabulce jsou údaje o celkovém počtu zajištěných cizinců podle § 124 a §129 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

ZZC	2022	2023
Bělá – Jezová	571	185
Balková	941	630
Vyšní Lhoty	1 050	314
Celkem	2 562	1 129

Tabulka č. 1: Celkový počet zajištěných cizinců v roce 2023, zdroj: ŘSCP.

²⁴ SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Zařízení pro zajištění cizinců – ZZC*. Online. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>. [cit. 2023-02-11].

d) Příjímací středisko cizinců

Na území České republiky jsou příjímací střediska cizinců dvě – v areálu mezinárodního letiště Václava Havla v Praze a v Jihomoravském kraji v městské části Brno-venkov. Příjímací středisko slouží k ubytování nově přichozících žadatelů o mezinárodní ochranu podle požadavků Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, a to až do doby ukončení základních vstupních procedur, mezi které patří identifikace osoby, zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany, vstupní pohovor a sociální šetření a předepsaná vstupní zdravotnická prohlídka.²⁵

e) Oddělení doprovodu letadel

Oddělení doprovodu letadel zodpovídá za plnění úkolů policie v oblasti ochrany civilní letecké dopravy před trestnými činy v souladu s přijatými mezinárodními smlouvami. Mezi jejich úkoly patří provádění bezpečnostních doprovodů na palubách letadel a provádění eskort osob za využití letecké dopravy.²⁶

Samostatnými organizačními součástmi ředitelství jsou pak mobilní jednotka cizinecké policie, národní centrum pro kontrolu dokladů a národní situační centrum ochrany hranic.

a) Mobilní jednotka cizinecké policie

Mobilní jednotka cizinecké policie byla vytvořena jako samostatný organizační článek, který bude připraven efektivně reagovat na změny v oblasti migrace. Primárním úkolem mobilní jednotky je podle potřeby okamžitě reagovat na nové situace v oblasti nelegální migrace, dále pak zajištění bezpečnosti, veřejného pořádku a ochrany vnějších a vnitřních hranic České republiky. Jednotka je dislokována v Praze, Hradci Králové, Zastávce u Brna a v obci Vyšší Lhoty. Mezi další úkoly mobilní jednotky pak patří zejména výkon ostrahy v zařízeních pro zajištění cizinců,

²⁵ SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Příjímací střediska – PŘS*. Online. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>. [cit. 2023-02-11].

²⁶ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 121-122. ISBN 978-80-7251-481-6.

provádění eskort cizinců, podpora vnitřních hranic při jejich dočasném znovuzavedení a přímá podpora ostatní útvarů Policie České republiky.²⁷

S jejím založením je spojena i okamžitá připravenost k vyslání do zahraničí k ochraně vnější schengenské hranice. Slovy bývalého ministra vnitra Martina Chovance: „Nová speciální mobilní jednotka Cizinecké policie umožní ještě lépe a rychleji reagovat na možné změny a těžko předvídatelná rizika v souvislosti s migrační krizí.“ V poslední době tvořila hlavní podporu při znovuzavedení hraničních kontrol na státní hranici se Slovenskem (viz s. 30).

b) Národní centrum pro kontrolu dokladů

Zneužívání dokladů je problémem, který výrazně zasahuje do bezpečnosti státu nejen u nás, ale po celém světě. V dnešní době jsou padělány, pozměňovány či zneužívány téměř všechny typy osobních dokladů, tj. občanské průkazy, cestovní pasy, řidičské průkazy a víza. Vzhledem k tomu, že situace volala po vytvoření centrálního pracoviště v rámci Policie České republiky, bylo zřízeno Národní centrum pro kontrolu dokladů na Ředitelství služby cizinecké policie. Centrum zodpovídá za sběr dat v oblasti zneužívání dokladů v souvislosti s nelegální migrací, data zpracovává, eviduje a vyhodnocuje, na jejich základě vede statistiky zjištěných neregulérních dokladů, zpracovává odborná vyjádření a spravuje databázi dokladů DATEX.²⁸

c) Národní situační centrum ochrany hranic

Národní situační centrum ochrany hranic je organizační součástí Ředitelství služby cizinecké policie, která je přímo podřízená jeho řediteli. Jedná se o centrum spolupráce Policie České republiky a Celní správy České republiky při ochraně hranic a dohledem nad jejich překračováním. Jedním z hlavních úkolů situačního centra patří obsluha evropského systému ochrany hranic (Eurosur), což je evropský systém sloužící

²⁷ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 122. ISBN 978-80-7251-481-6.

²⁸ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 123. ISBN 978-80-7251-481-6.

ke zlepšení spolupráce mezi členskými státy Evropské unie v oblasti monitorování a ochrany vnějších hranic EU. Jeho hlavním cílem je zlepšit schopnost států reagovat na hrozby nelegálního přistěhovalectví a obchodu s lidmi, a také poskytnout lepší podporu pro záchranu životů v nouzových situacích na moři. Eurosur umožňuje členským státům EU sdílet informace o migraci a pohybu lidí na vnějších hranicích Evropské Unie. Systém využívá moderní technologie, jako jsou satelity, drony, radarové systémy a bezpilotní letouny, aby umožnil lepší sledování hranic. Systém také umožňuje členským státům EU spolupracovat s třetími zeměmi a organizacemi, jako je Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), aby lépe řešily otázky migrace.²⁹

V rámci centra běží také provoz vybraných informačních systémů ochrany hranic jako např. systém hraniční kontroly KODOX nebo systém předávání údajů o cestujících v letecké dopravě IS OBZOR.³⁰

3.1 Hlavní úkoly Ředitelství služby cizinecké policie

Jelikož Ředitelství služby cizinecké policie zastává řídicí a kontrolní funkci vůči odborům cizinecké policie, plní především úkoly, kterými zajišťuje podporu výkonu služby sboru. Hlavní přehled těchto úkolů je uveden v ustanovení § 163 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

Primárně se stará o plnění úkolů, které vyplývají z přímého použitelného právního předpisu Evropské unie nebo ze závazků vzniklých z mezinárodních smluv. Má na starosti řízení, koordinaci a zajištění jednotného výkonu služby na mezinárodních letištích s ustavenými hraničními přechody podle linie ochrany vnějších hranic. Identifikuje a odhaluje případy nelegální migrace a na základě získaných poznatků průběžně zpracovává systematické zprávy o trendech a změnách v oblasti migrace. Má pravomoc rozhodovat o zařazení a vyřazení cizince z informačních systémů smluvního státu. Spravuje informační systémy v rámci své působnosti, jako jsou například SIS II, VIS nebo AFIS.

²⁹ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 123-124. ISBN 978-80-7251-481-6.

³⁰ BOCÁN, Jozef. *Národní situační centrum ochrany hranic*. Online. 4. 6. 2019. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-situacni-centrum-ochrany-hranic.aspx>. [cit. 2024-03-04].

Navíc systematicky řídí a kontroluje činnost odborů cizinecké policie a zajišťuje správu cestovních a přepravních dokladů (letenky, jízdenky atd.). Má pravomoc rozhodovat o opatřeních týkajících se zajištění cizince s cílem uskutečnit správné vyhoštění nebo jej umístit do příslušných zařízení. Celkově plní rozsáhlou škálu úkolů k zajištění efektivního a bezpečného pohybu osob nejen na hranicích a stará se o monitoraci migračních fenoménů v souladu s platnými právními předpisy.

Ředitelství služby cizinecké policie každoročně stanovuje hlavní okruhy činnosti pro své útvary a pro odbory cizinecké policie na krajských ředitelstvích policie. V posledním období jsou za hlavní směry činnosti označovány zejména: odhalování a co největší eliminace nelegální migrace ve všech směrech činnosti útvarů služby cizinecké policie, eliminace tranzitní migrace jako sekundárního zdroje nelegální migrace a příprava na dočasné znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích. Na tiskové konferenci Ředitelství služby cizinecké policie dne 23. 1. 2024 byly stanoveny následující body jako priority pro rok 2024:

- **Problematika převaděčství se zaměřením na rozvoj struktury výkonných organizačních článků ŘSCP působících v dané oblasti (odhalování, šetření a prověřování trestné činnosti).** Slovy ředitele ŘSCP se jedná o snahu maximálně přizpůsobit organizační strukturu Ředitelství fenoménu převaděčství s ohledem i na ostatní trestné činy, které bychom mohli zařadit do množiny migračních.
- **Tranzitní nelegální migrace se zaměřením na dokončení upravených plánů ke znovuzavedení kontrol na státní hranici.** Jde o kontroly podél celé státní hranice, plány jsou vypracovávány s ohledem na co nejvyšší efektivitu opatření – cílem efektivní ochrana hranic s co nejmenší možnou spotřebou lidské potenciálu. (viz s. 30)
- **Příprava a splnění schengenských evaluací.** Tyto evaluace představují hodnotící a monitorovací mechanismus zřízený za účelem zajištění účinného uplatňování *schengenského acquis*³¹ v zemích schengenského prostoru a také má zajistit, aby tyto země schengenský prostor udržovaly řádně fungující. Cílem tohoto nařízení je nejen usnadňování volného

³¹ Soubor všech právních předpisů a standardů zaměřených na vytvoření Evropy bez vnitřních hranic.

pohybu po Evropské unii a zajištění bezpečnosti a ochrany základních práv, ale i pomáhat udržovat vzájemnou důvěru mezi členskými státy Evropské unie.

- **Personální stabilizace ŘSCP se zaměřením na nábor a udržení zkušených a odborně vybavených policistů.**

4 Odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie

Organizačně lze rozdělit odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie do čtyř již zmiňovaných oddělení, jejichž hlavní úkoly jsou stanoveny závazným pokynem policejního prezidenta.³²

a) Oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort

Hlavním úkolem oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort je zajišťování plnění úkolů stanovených právními předpisy upravujícími cizineckou problematiku nejen na národní úrovni, ale také na úrovni Evropské unie. Příslušníci oddělení primárně provádí pobytové kontroly cizinců na území České republiky za účelem dohledu nad dodržováním pravidel pobytového režimu cizinců a odhalování neoprávněně zdržujících se cizinců na našem území. Dále provádí schengenské vnitrostátní pátrání za využití schengenského informačního systému a dalších informačních systémů a provádí eskortní činnosti cizinců do zařízení pro zajištění cizinců.³³

b) Oddělení pobytových agend

Oddělení pobytových agend zaměřuje svou činnost na úkoly související s plněním ohlašovací povinnosti cizinců a ubytovatelů, rozhoduje o prodloužení doby pobytu na schengenské vízum či o jeho zrušení a za účelem efektivního plnění těchto úkolů spolupracuje s pracovníky odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra.³⁴

c) Oddělení dokladů a specializovaných činností

Mezi úkoly oddělení dokladů a specializovaných činností patří odhalování nezákonného nakládání s doklady, veřejnými listinami a ceninami. Příslušníci tohoto oddělení jsou pro svou činnost speciálně školeni, vypracovávají odborná vyjádření k pravosti dokladů pro účely správního a trestního řízení, provádí školení a fungují v oblasti pravosti dokladů a cenin jako technická podpora ostatních organizačních článků odboru

³² Závazný pokyn policejního prezidenta č. 70 ze dne 21. května 2012, o úkolech odborů cizinecké policie krajských ředitelství Policie České republiky.

³³ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 125. ISBN 978-80-7251-481-6.

³⁴ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 125-126. ISBN 978-80-7251-481-6.

cizinecké policie, popřípadě i pro ostatní útvary policie v rámci daného krajského ředitelství policie.³⁵

d) Oddělení dokumentace

Oddělení dokumentaci odhaluje trestnou činnosti spojenou s překračováním státních hranic, s porušováním podmínek pobytů cizinců na území České republiky, s napomáháním k neoprávněnému pobytu a paděláním a pozměňováním veřejných listin. Spolupracuje s ostatními útvary Policie České republiky a policejními orgány sousedních států při dokumentaci aktuálních tras a směrů nelegální migrace.³³

4.1 Hlavní úkoly odborů cizinecké policie

Odbory cizinecké policie plní své úkoly na základě hned několika předpisů, a to podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, dále tak, jak jsou stanoveny úkoly policie v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 70/2012 o úkolech odborů cizinecké policie krajských ředitelství Policie České republiky.

Mezi hlavní úkoly odborů patří zajistit efektivní fungování státní správy v oblastech týkajících se schvalování vstupu, pobytu a ukončení pobytu cizinců. Odbory plní roli ohlašovacího orgánu pro cizince, kteří jsou povinni informovat o svém aktuálním pobytu na území v zákonem dané lhůtě 30 dní. Proaktivně provádějí pobytové kontroly zaměřené na identifikaci cizinců, kteří se neoprávněně zdržují na území České republiky. Mají pravomoc rozhodovat o administrativním vyhoštění a vykonávat s tím spojené eskortní úkony.

Odbory cizinecké policie také vykonávají činnosti spojené se zjišťováním totožnosti cizinců, včetně vytváření obrazových záznamů a daktyloskopických otisků. Mají kompetenci rozhodovat o ukončení pobytu cizinců na území České republiky a o vydání nebo odnětí cestovního průkazu totožnosti. Dále vydávají potvrzení o ztrátě cestovního dokladu, ověřují oprávněnost pobytu na území

³⁵ HABICH, Lukáš a KLOUBEK, Martin. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 126. ISBN 978-80-7251-481-6.

České republiky za účely sňatku a poskytují stanoviska k žádosti cizince o udělení občanství.

4.1.1 Pobytové kontroly

Jak již bylo zmíněno, pobytové kontroly patří mezi hlavní náplň činnosti služby cizinecké policie a úzce souvisí s jedním z hlavních cílů služby – eliminací nelegální migrace. Zákonem je policie oprávněna provádět pobytovou kontrolu „cizince za účelem zjištění, zda se na území zdržuje oprávněně a zda splňuje podmínky pobytu na území podle tohoto zákona“ a také za účelem zjištění, zda cizinec či jiná osoba dodržuje povinnosti stanovené předpisem. Pobytové kontroly jsou nejen součástí běžného výkonu služby, ale jsou vykonávány i na základě požadavků jiného útvaru Policie České republiky, či jiného správního orgánu.

Kontroly můžeme rozdělit na kontroly pobytu cizinců a kontroly jiných osob. Kontrola pobytu cizinců je hlavním předmětem pobytových kontrol. Policie České republiky provádí pobytovou kontrolu cizinců s úmyslem zjistit, zda se v republice zdržuje oprávněně a zda splňuje podmínky pobytu na území podle cizineckého zákona. Kontroly jsou prováděny např. v ubytovacích zařízeních, na tržištích, v obchodních domech, nádražích, u zaměstnavatelů, podnikatelů a obecně v místech, kde nelze vyloučit, že mohou cizinci pobývat. V případě kontroly je cizinec povinen policistům prokázat svoji totožnost předložením cestovního dokladu opatřeného platným vízem či povolením k dlouhodobému pobytu s příslušným účelem pobytu na území České republiky. Současně musí cizinec předložit ke kontrole doklad o cestovním zdravotním pojištění, kterým prokazuje pojištění kryjící náklady, které je povinen uhradit po dobu svého pobytu na území v případě poskytnutí nutné a neodkladné zdravotní péče, včetně nákladů spojených s převozem nebo, v případě jeho úmrtí spojených s převozem jeho tělesných ostatků, do státu, jehož cestovní doklad vlastní, popřípadě do jiného státu, ve kterém má povolen pobyt.

Cizinecký zákon (viz s. 36) ukládá povinnosti i jiným subjektům, nejčastěji ubytovatelům, kterými zákon rozumí každého, kdo poskytuje ubytování za úplatu. Dle ustanovení § 100 písm. f) tohoto předpisu je ubytovatel povinen vést domovní

knihu a na požádání policie ji předložit ke kontrole. Zákonně v ní musí být zapsáno jméno a příjmení ubytovaného cizince, den, měsíc a rok narození, státní občanství, číslo cestovního dokladu, počátek a konec ubytování. Ubytovatelům cizinecký zákon ukládá i povinnost ohlašovací, kdy musí nejpozději do 3 pracovních dnů od ubytování cizince tuto skutečnost oznámit příslušnému orgánu cizinecké policie. Pro ulehčení plnění této povinnosti byla vyvinuta internetová aplikace „UbyPort“, která umožňuje ubytovatelům plnit svoje zákonem dané povinnosti. Je ovšem nutné podotknout, že v dnešní době již existuje velké množství rezervačních programů (např. Previo), které ubytování cizince ohlašují automaticky bez potřeby opětovné výplně informací do formuláře.

4.1.2 Kontroly na hranicích

Kontroly na státních hranicích byly v posledních letech znovuzavedeny hned několikrát. Důvodů pro přístup k takovýmto opatřením se jeví hned několik – hlavním je rozhodně nárůst tranzitní nelegální migrace (viz. Kapitola 7), zvýšená aktivita organizovaných převaděčských skupin, poté zhoršení migrační a bezpečnostní situace na vnějších hranicích Evropské unie či přijatá protimigrační opatření sousedních států. Jelikož nekontrolovaný pohyb nelegálně tranzitujících osob a s tím související kriminálně závadové jednání tvoří hrozbu pro veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost České republiky, je cílem znovuzavedení hraničních kontrol na státních hranicích zamezení tohoto pohybu.

Kontroly na státních hranicích se Slovenskem, což je země, ze které k nám proudí nejvyšší počet nelegálních migrantů, byly po dlouhé době znovuzavedeny půlnocí z 28. na 29. září 2022, a to sice na 27 bývalých hraničních přechodech (17 silničních, 7 železničních a 3 říčních). Na jiných místech nebylo možné hranice překračovat, samozřejmě kromě stanovených výjimek – výkon práce v bezprostředním příhraničí platící pro zemědělce, lesníky, myslivce ale i rybáře. Důvod byl celkem jasný, podle bývalého ředitele služby cizinecké policie brig. gen. Milana Majera policie od začátku roku 2022 do počátku tohoto opatření zajistila na našem území 11 983 tranzitních nelegálních migrantů, což je číslo, které výrazně překračuje počty zaznamenávané v roce 2015 během vrcholu migrační krize v Evropě. Opatření mělo tehdy trvat pouze deset dní, ale česká vláda ho několikrát prodloužila, až nakonec jeho platnost skončila 4. února 2023.

Na níže přiložených tabulkách můžete vidět údaje za prvních 24 hodin od počátku opatření a statistiky za celou dobu jeho trvání.

Statistiky znovuzavedení kontrol na státní hranici se Slovenskou republikou v prvních 24 hodinách (29. 9. 2022 – 30. 9. 2022)	
Počet kontrolovaných osob	20 956
Počet osob zjištěných při nelegální migraci	345
Počet odepřených vstupů	164
Počet zadržených převaděčů	3
Počet readmisí na Slovensko	144

Tabulka č. 2: Prvních 24 hodin znovuzavedení kontrol na hranicích, zdroj: Policie ČR.

Statistiky znovuzavedení kontrol na státní hranici se Slovenskou republikou (29. 9. 2022 – 4. 2. 2022)	
Počet kontrolovaných osob	3 220 959
Počet osob zjištěných při nelegální migraci	9 660
Nesplnění podmínek pro vstup	2 636
Počet readmisí na Slovensko	3 506
Počet zadržených převaděčů	142

Tabulka č.3: Celkové statistiky znovuzavedení kontrol na hranicích, zdroj: Policie ČR.

Na tiskové konferenci k migrační bilanci roku 2023 byla zmíněna i další opatření, např. bezpečnostní akce „TRASA1“, která probíhala od 17. 8. do 3. 9. 2023 a která byla zaměřená na odhalování případů tranzitní nelegální migrace v blízkosti státní hranice se Slovenskem. Ředitel služby cizinecké policie na ní také adresoval spolupráci příslušných krajských ředitelství policie s partnery ze Spolkové policie, která byla nastavena od konce září minulého roku za účelem zvýšení intenzity provádění společných hlídek na česko-německé státní hranici. Datum 27. 9. 2023 dalo také vzniku opatření „HRANICE“ na vytipovaných hraničních přechodech v působnosti krajského ředitelství policie Ústeckého kraje, zaměřenému na odhalování případů trestné činnosti související s převaděčstvím.

Od 4. 10. 2023 do 2. 2. 2024 byly opět znovuzavedeny kontroly na státní hranici se Slovenskou republikou v reakci na vývoj bezpečnostní situace na trasách tranzitní nelegální migrace (viz Kapitola 7) a obdobná opatření přijatá sousedními státy. Kontroly byly prováděny po celé délce úseku vnitřních hranic – na bývalých 27 hraničních přechodech, přičemž intenzita a zacílení kontrol byly zvoleny s ohledem na omezení plynulosti přeshraničního provozu. Na rozdíl od opatření v roce 2022 bylo možné hranice překračovat kdekoliv. Po trvání opatření bylo zkontrolováno přes 400 tisíc osob a přes 164 tisíc vozidel. 276 osob, zejména syrského původu, bylo zajištěno při nelegální migraci. Byl jim odepřen vstup na území a v rámci readmise byli vráceni na Slovensko. Případů převaděčství bylo zjištěno 18.

Bezesporu se jedná o nejefektivnější opatření v boji proti nelegální migraci, které máme mezi kartami. I přesto, že vnímáme pokles v monitorovaných statistikách, nedivil bych se, kdyby ministerstvo vnitřní kontroly znovuzavedlo i rokem letošním.

Právním rámcem znovuzavedení hraničních kontrol na československé hranici je § 12 zákona č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky, podle kterého je ministerstvo vnitřní orgánem příslušným k dočasnému znovuzavedení ochrany vnitřních hranic České republiky jako mimořádného opatření ministerstva. Toto opatření může zavést i vláda České republiky, která jak v roce 2022, tak v roce 2023 rozhodla o prodloužení zrovna zavedených kontrol na hranicích, jelikož opatření obecné povahy ministerstva vnitřní pozbývá platnosti podle § 12 odst. 5 nejpozději 5 dnů ode dne nabytí účinnosti. Právním rámcem je také Schengenský hraniční kodex, a to sice články 25 až 30, které řeší obecný rámec pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, jeho kritéria a postup pro toto znovuzavedení.

5 Součinnostní vztahy

V návaznosti na stanovené úkoly bych rád charakterizoval součinnostní vztahy, které musí být realizovány k zajištění stanovených úkolů ve vazbě na orgány v České republice a na mezinárodní subjekty, které se na cizinecké problematice podílejí a spolupracují s útvary cizinecké policie. Důvodem navázání těchto součinnostních vztahů je zajištění efektivního a koordinovaného působení v rámci celého státního aparátu. Tato spolupráce umožňuje efektivněji plnit úkoly spojené s ochranou veřejného pořádku, bezpečností občanů a dodržováním zákonů.

5.1 Vztahy k organizačním článkům Ministerstva vnitra

Při výkonu svých úkolů Ředitelství služby cizinecké policie spolupracuje hned s několika odbory při Ministerstvu vnitra. **S odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra** spolupracuje při přípravě právních předpisů týkajících se činnosti cizinecké policie, zejména pobytu cizinců na území České republiky, mezinárodní ochrany a dočasné ochrany vnějších hranic, popřípadě dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic. **S odborem všeobecné správy Ministerstva vnitra** spolupracuje při řešení případů poškozování hraničních znaků a jiných zařízení sloužících k vyznačení státních hranic, s **odborem mezinárodní spolupráce a Evropské unie Ministerstva vnitra** při přípravě mezinárodních smluv, tj. readmisních dohod, smluv o policejní spolupráci, s **odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra** při ochraně civilní letecké dopravy před protiprávními činy na mezinárodních letištích a se **správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra** při umisťování cizinců do zařízení pro zajištění cizinců a při zajištění náležitostí vázaných na pobyt cizinců.³⁶

5.2 Vztahy k organizačním článkům Policie České republiky

Z organizačních článků Policie České republiky spolupracuje Ředitelství služby cizinecké policie s **úřadem služby kriminální policie a vyšetřování policejního prezidia** při odhalování pozměněných či padělaných cestovních dokladů, cenin či jiných veřejných listin, s **ředitelstvím pro mezinárodní policejní spolupráce policejního prezidia** při otázkách vízového procesu a vstupu na území České

³⁶ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 55-56. ISBN 978-80-7251-526-4.

republiky. Dále služba spolupracuje s **národní centrálou proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování** při šetření trestné činnosti spojené s nelegální migrací osob, s **operačním odborem policejního prezidia** při uplatňování opatření k osobám a věcem a dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic a s **krajskými ředitelstvími policie a jejich organizačními články** při kontrole a řízení odborů cizinecké policie, při pobytových kontrolách protiprávně jednajících cizinců, při řešení otázek jejich vyhoštění a zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti.³⁷

5.3 Vztahy k ostatním ústředním orgánům státní správy

S **Ministerstvem zahraničních věcí** v oblasti své působnosti Ředitelství služby cizinecké policie spolupracuje při zpracovávání návrhů předpisů upravujících vstup cizinců na území České republiky, s **Ministerstvem financí** při vyměřování a vybírání správních poplatků, s **Ministerstvem dopravy** při zabezpečování provozu v oblasti letecké dopravy, s **Ministerstvem práce a sociálních věcí** při řešení otázek zaměstnanosti cizinců v České republice a dále například se **zpravodajskými službami České republiky** při výměně informací a součinnosti ve věcech cizinecké problematiky.³⁸

³⁷ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 56-57. ISBN 978-80-7251-526-4.

³⁸ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 58. ISBN 978-80-7251-526-4.

6 Právní úprava cizinecké problematiky v České republice

Právní úprava cizinecké problematiky je tvořena souborem právních norem určujících práva a povinnosti cizinců v různých státech. I když přímo neupravuje práva a povinnosti občanů, týká se právních vztahů mezi různými subjekty souvisejícími s cizineckou problematikou, takže do práv a povinností vlastních občanů zasahovat může. Podle evropského práva mohou osoby cestovat do jiného členského státu Evropské unie a pobývat zde bez povolení. Nicméně toto právo je podmíněno tím, že jsou osoby schopny si pobyt hradit a nezatěžují sociální výdaje hostitelského státu. V některých případech může být právo volného pohybu omezeno z důvodů národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku.³⁹

Úroveň právní úpravy cizinecké problematiky je dle mého názoru zcela dostačující a adekvátní. I když chápu, že se objevují názory na přísnost a rigidnost zákonů, což bývá spojeno s obavami o bezpečnost a stabilitu země, či názory humanitárních organizací a různých hnutí, kteří jsou kritičtí k systému za nedostatečnou ochranu práv cizinců a obtížný přístup k některým benefitům, myslím, že je právní úprava v České republice dostatečně efektivní a transparentní v procesech týkajících se cizinců (ať už mluvíme o vízových procesech, či o azylu). Samozřejmě mě napadají i návrhy na vylepšení, ale ani ne tak úpravy jako spíš správních procesů, kterým by rozhodně prospělo zjednodušení.

6.1 Vybrané právní předpisy

6.1.1 Ústava

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. je základní právní dokument státu. Ústava České republiky stanoví základní principy a hodnoty, na kterých je český stát postaven, a určuje také základní práva a svobody občanů. Zákon vymezuje například základní principy demokracie, právního státu, svobody projevu a náboženského vyznání, rovnosti před zákonem. Dále upravuje fungování a pravomoci jednotlivých ústavních orgánů, jako jsou prezident republiky, Parlament České republiky, vláda, Nejvyšší soud a další. Stanovuje také základní principy vztahů

³⁹ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 61. ISBN 978-80-7251-526-4.

mezi státem a občany, například povinnosti státu zajistit všeobecnou bezpečnost, sociální ochranu, ochranu zdraví a ochranu přírodního prostředí.

Cizineckou problematikou se konkrétně zabývají články 16 až 18 Ústavy. Článek 16 stanoví, že cizinci mají v České republice stejná základní práva a svobody jako občané, pokud nejsou výslovně omezena ústavou nebo zákonem. Dále se zde uvádí, že cizinci jsou povinni dodržovat zákony a závazky, které vyplývají z jejich pobytu v České republice. Článek 17 pak upravuje podmínky pro vstup a pobyt cizinců v České republice a Článek 18 stanoví, že cizinec může být ze závažných důvodů vypovězen nebo vydán do jiného státu. Zároveň se zde však říká, že cizinec nemůže být vyhoštěn nebo vydán do státu, kde by mu hrozilo porušení lidských práv nebo kde by mu hrozilo mučení nebo jiné nelidské a ponižující zacházení.⁴⁰

6.1.2 Listina základních práv a svobod

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. vymezuje základní lidská práva a svobody, které jsou zaručeny každému občanovi České republiky, bez ohledu na jeho pohlaví, rasu, národnost, jazyk, víru, politické nebo jiné přesvědčení, sociální postavení, majetek nebo jiný stav.

Cizineckou problematiku upravuje Článek 14 Listiny, který stanoví, že cizinci, kteří jsou na území České republiky, mají právo na ochranu před zásahy do své osobnosti, rodinného života a soukromí a na ochranu před diskriminací. Zároveň se zde uvádí, že cizinci mají právo na svobodu projevu, na shromažďování a na společenskou účast. Další ustanovení Listiny pak dále rozvíjejí tato práva a svobody vztahující se k cizincům, například článek 2 (právo na život), článek 3 (zákaz mučení a nelidského zacházení), článek 4 (zákaz otroctví a nucené práce) nebo článek 16 (rovnost před zákonem).⁴¹

⁴⁰ ČESKO. *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992*. Online. In: Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>. [cit. 2024-02-27].

⁴¹ ČESKO. *Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky*. Online. In: Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. [cit. 2024-02-27].

6.1.3 Zákon o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon o pobytu cizinců na území České republiky upravuje například podmínky pro vydávání víz a povolení k pobytu, podmínky pro vstup a pobyt cizinců v různých účelových kategoriích (jako jsou například zaměstnanci, studenti, rodinní příslušníci apod.), podmínky pro prodlužování a ukončování pobytu cizinců, pravidla pro vydávání a rušení povolení k pobytu a další náležitosti související s pobytem cizinců v zemi. Zákon také stanoví sankce a postihy pro cizince, kteří porušují zákony a podmínky pobytu na území České republiky.⁴²

6.2 Právní úprava evropského práva

6.2.1 Maastrichtská smlouva

Maastrichtská dohoda byla podepsána v roce 1992 a vytvořila Evropskou unii jako právní subjekt, který nahradil Evropské společenství. Smlouva vytvořila tři hlavní pilíře evropské integrace – první pilíř zahrnuje spolupráci v oblasti ekonomiky a politiky, druhý pilíř se týká společné zahraniční a bezpečnostní politiky a třetí pilíř obsahuje spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcech. Maastrichtská smlouva také nastavila podmínky pro zavedení společné evropské měny, Eura. Členské státy, které splňují určená kritéria, mají možnost přistoupit k eurozóně a přijmout euro jako svou oficiální měnu.⁴³

6.2.2 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva, podepsaná v roce 1997 a v platnosti od roku 1999, představuje důležitý dokument v rámci evropské integrace. Jedná se o modifikaci Maastrichtské smlouvy, která upravila některé klíčové aspekty fungování Evropské unie. Smlouva přinesla několik významných změn, co se úlohy Evropského parlamentu v rámci legislativního procesu týče, čímž přispěla k demokratizaci rozhodovacích mechanismů v EU. Zároveň se snažila zefektivnit strukturu a rozhodování Evropské unie, což bylo zvláště důležité s ohledem na rozšíření EU o nové členské státy.

⁴² ČESKO. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>. [cit. 2024-02-28].

⁴³ *Smlouva o Evropské unii*. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>. [cit. 2023-02-25].

Avšak důležitějšími změnami pro tuto bakalářskou práci jsou změny v oblasti spravedlnosti a vnitřních záležitostí. Smlouva klade důraz na společné úsilí členských států v boji proti migraci a organizovanému zločinu. Smlouva začlenila dohodu ze Schengenu o volném pohybu osob, což vedlo k vytvoření Schengenského prostoru bez vnitřních hranic mezi účastnickými zeměmi.⁴⁴

6.2.3 Niceská smlouva

Niceská smlouva byla podepsána v roce 2001 a přinesla reformy v oblasti rozhodování Evropské unie o přijímání nových členských států. Smlouva zavedla nová pravidla pro hlasování v Radě EU a posílila pravomoci Evropského parlamentu.⁴⁵

6.2.4 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána v roce 2007 a vstoupila v platnost v roce 2009. Smlouva přinesla výrazné změny v institucionální struktuře EU a rozšířila pravomoci Evropského parlamentu. Dále byly zavedeny nové nástroje pro spolupráci a koordinaci v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky a posíleny pravomoci národních parlamentů v rámci EU, které se účastní hodnocení politik EU v oblasti svobody, bezpečnosti a práva.⁴⁶

6.2.5 Schengenský hraniční kodex

Nařízení Evropské unie 2016/399, též známé jako „Schengenský hraniční kodex“ stanoví mimo jiné pravidla pro překračování vnějších hranic EU a neprovádění opatření na ochranu vnitřních hranic; upravuje kontroly osob na vnějších hranicích, podmínky vstupu a podmínky dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic. Co se týče osobní působnosti tohoto předpisu, vztahuje se na všechny osoby překračující vnější hranice schengenského prostoru. Neplnohodnotní členové

⁴⁴ *Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii*. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT>. [cit. 2023-02-25].

⁴⁵ *Niceská smlouva*. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12001C%2FTXT>. [cit. 2023-02-25].

⁴⁶ *Lisabonská smlouva*. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>. [cit. 2023-02-25].

prostoru (Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko a Kypr) jsou povinni plnit pravidla týkající se kontrol na vnějších hranicích.⁴⁷

Některé klíčové body schengenského hraničního kodexu zahrnují stanovení společných pravidel pro kontrolu osob na vnějších hranicích, posílení spolupráce mezi členskými státy, a vytvoření jednotného evropského systému vstupních a výstupních kontrol. Kodex rovněž stanoví postupy pro případy nouzových situací, poskytuje rámec pro výměnu informací mezi členskými státy s cílem posílit bezpečnostní opatření a zavádí pravidlo 90 dnů pobytu v jakémkoliv období 180 dnů pro občany třetích zemí.⁴⁷

Hlavním cílem schengenského hraničního kodexu je zajistit plynulý pohyb osob přes vnější hranice Schengenského prostoru, zároveň však garantovat bezpečnost a ochranu proti nelegálnímu pohybu osob.

6.2.6 Vízový kodex

Nařízení Evropského společenství č. 810/2009 o vízovém kodexu Evropské unie stanovuje postupy a podmínky pro udělování krátkodobých víz pro návštěvy schengenského prostoru na dobu 90 dní nebo kratší v jakémkoliv období dlouhém 180 dní a také pravidla pro letištní víza. Dále kodex stanoví, jakým způsobem mají být konzulární úřady informovány o žádostech a jakým způsobem mají rozhodovat.⁴⁸

Jedním z cílů vízového kodexu je zjednodušení a harmonizace postupů pro udělování víz ve Schengenském prostoru. Kodex také zohledňuje bezpečnostní a migrační zájmy, a to v souladu s cíli Schengenské spolupráce. Je důležitým nástrojem pro regulaci pohybu osob v rámci schengenského regionu a zajišťuje konzistentní přístup ke schvalování krátkodobých víz pro cestující, kteří nejsou občany členských států Schengenu.

⁴⁷ *Schengenský hraniční kodex*. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32006R0562>. [cit. 2024-03-02].

⁴⁸ *Vízový kodex*. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32009R0810>. [cit. 2024-03-02].

6.3 Mezinárodní úmluvy

6.3.1 Úmluva o právním postavení uprchlíků

Úmluva o právním postavení uprchlíků a na ni navazující Protokol týkající se právního postavení uprchlíků jsou důležitými mezinárodními smlouvami týkajícími se práv uprchlíků a jejich ochrany. Tyto smlouvy se vztahují k cizinecké problematice zejména v oblasti azylu a imigrace.⁴⁹

V prvé řadě úmluva definuje pojem „uprchlík“ jako kteroukoliv osobu, jež byla považována za uprchlíka před sepsáním této úmluvy, nebo kteroukoliv osobu, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z rasových, náboženských či národnostních důvodů a zároveň není schopna či odmítá přijmout ochranu své vlasti.⁵⁰

Podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků mají uprchlíci nárok na základní práva, jako jsou právo na ochranu před návratem do země, kde by jim hrozilo pronásledování, právo na rovné zacházení s ostatními přistěhovalci a právo na pracovní a vzdělávací příležitosti. Úmluva také stanovuje, že uprchlíci nemohou být vyloučeni z území na základě jejich rasového, národnostního, náboženského či politického původu. V souladu s touto Úmluvou mnoho zemí poskytuje uprchlíkům azyl a ochranu před pronásledováním, a to i přesto, že tyto země mohou mít přísné cizinecké zákony a politiky vůči ostatním přistěhovalcům.⁵⁹

Protože je ochrana uprchlíků jedním z hlavních cílů Úmluvy o právním postavení uprchlíků, je tato úmluva důležitá pro všechny země, které uprchlíky přijímají. Tyto země musí zajistit, že jsou práva uprchlíků chráněna, a že jsou uprchlíci přijímáni a je s nimi zacházeno v souladu s mezinárodními standardy a lidskými právy.

⁴⁹ ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA. *Sdělení ministerstva zahraničních věcí ze dne 28. července 1951, o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-208>. [cit. 2024-03-07].

⁵⁰ ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA. *Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb., o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-208>. [cit. 2024-03-07].

6.3.2 Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti

Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti, známá také jako Statelessness Convention, je mezinárodní smlouva podněcující poskytnutí ochrany lidem, kteří nemají státní příslušnost nebo jsou nuceni opustit svou zemi původu, aniž by získali státní příslušnost v jiné zemi. Definicí úmluvy výraz „osoba bez státní příslušnosti“ označuje osobu, kterou žádný stát podle svých právních předpisů nepovažuje za svého občana.

Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti má významné vztahy k cizinecké problematice, protože mnoho lidí bez státní příslušnosti je uprchlíky nebo přistěhovalci, kteří hledají azyl nebo ochranu v jiných zemích. Tyto osoby často nemají platné cestovní doklady nebo doklady totožnosti a mohou být vystaveny nebezpečí deportace do země, kde jim hrozí pronásledování nebo jiné formy nebezpečí. Úmluva stanoví základní práva a svobody pro osoby bez státní příslušnosti jako jsou právo na vzdělání, zaměstnání, zdravotní péči a právní ochranu.⁵¹

⁵¹ ČESKO. *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 108/2004 Sb., o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2004-108>. [cit. 2023-03-01].

7 Migrace

Migrace je velmi široký pojem, který se týká pohybu jednotlivce nebo větší skupiny lidí z jednoho místa na druhé. Jan Jandourek ji ve svém Sociologickém slovníku definuje jako: „Pohyb osob, skupin nebo větších celků obyvatel v geografickém a sociálním prostoru spojený s přechodnou nebo trvalou změnou místa pobytu.“⁵² Tato problematika je aktuální již mnoho let a v poslední době se stala jednou z nejpálčivějších otázek, kterou řeší mnoho zemí na celém světě.

Pro migraci existuje několik hlavních důvodů, mezi které patří důvody ekonomické, politické a sociální. **Ekonomické důvody** jsou nejčastější příčinou migrace. Lidé hledají lepší zaměstnání a vyšší příjem, aby mohli uživit své rodiny. Tyto faktory jsou nejvíce patrné v rozvojových zemích, kde chudoba a nedostatek pracovních příležitostí nutí lidi k tomu, aby hledali lepší život jinde. **Politické důvody** se týkají lidí, kteří utíkají před politickým násilím, pronásledováním nebo diskriminací. Tyto důvody mohou být výsledkem válek, občanských konfliktů nebo případů porušování lidských práv. Tito lidé nemohou v bezpečí žít ve svých domovských zemích a musí hledat azyl jinde. **Sociální důvody** se týkají lidí, kteří hledají lepší kvalitu života, vyšší standardy a lepší vzdělání. Popřípadě mohou také hledat lepší příležitosti pro své rodiny a děti.

Otázku migrace můžeme klasifikovat do několika typů podle úhlu pohledu, kterým na problematiku nahlížíme. Podle časového pohledu můžeme migraci rozdělit na krátkodobou, sezónní a dlouhodobou. **Krátkodobá migrace** zahrnuje přesuny lidí z místa na místo v krátkém časovém období, obvykle během několika dnů nebo týdnů. Tyto přesuny mohou být způsobeny různými faktory, jako je práce, turistika nebo příležitostné cestování. **Sezónní migrace** je migrace, která se opakuje každý rok v určité sezóně. Například někteří lidé migrují na jaře do horských oblastí pro pastvu dobytka a zpět na podzim, když nastává zima. Další příklady sezónní migrace jsou turistické cesty nebo sezónní práce v zemědělství. **Dlouhodobá migrace** zahrnuje trvalý přesun lidí z jednoho místa

⁵² JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, s. 159. ISBN 978-80-7367-269-0.

na druhé. Tato migrace může být způsobená různými faktory, jako jsou ekonomické, politické nebo environmentální důvody. Mezi příklady dlouhodobé migrace patří přesun rodin za prací, studiem nebo kvůli lepšímu životu v jiné zemi.

Dalším typem migrace je migrace vnitřní a vnější, které se liší tím, zda se lidé přesouvají mezi regiony v rámci jedné země nebo přes hranice mezi zeměmi.

Vnitřní migrace zahrnuje přesuny lidí v rámci jedné země, obvykle z jedné oblasti do druhé. Taková migrace bývá způsobena různými faktory, jako jsou ekonomické, sociální a kulturní důvody. Příklady vnitřní migrace zahrnují přesuny lidí z venkovských oblastí do měst za prací, vzděláním nebo lepšími životními podmínkami. **Vnější migrace** zahrnuje přesuny lidí přes hranice mezi zeměmi kvůli různým faktorům, mezi které patří ekonomické důvody, politická nestabilita, válka a hledání azylu. Příklady vnější migrace jsou přesuny lidí z chudých zemí do bohatých zemí za prací a lepšími životními podmínkami, nebo uprchlictví před násilím nebo perzekucí v jejich domovských zemích.⁵³

Dalšími typy migrace jsou nucená a dobrovolná migrace, což jsou dva odlišné způsoby, jakými lidé mohou přejít z jednoho místa na druhé. **Dobrovolná migrace** se vyskytuje, když jedinec nebo skupina rozhodne o přesunu do jiného místa z vlastní vůle. Příčiny dobrovolné migrace mohou být různé, jako jsou hledání lepších pracovních příležitostí, lepších životních podmínek, vzdělání, příležitostí k výzkumu, turistiky a podobně. **Nucená migrace** se na druhé straně vyskytuje, když jedinec nebo skupina opouští své domovské místo proti své vůli z důvodů, jako jsou perzekuce, válka, konflikt, hladomor, přírodní katastrofy, politické problémy a další. Nucená migrace může být často nebezpečná a traumatická a může mít dlouhodobé dopady na zdraví a blahobyt jednotlivce a celé společnosti. Dobrovolná a nucená migrace mohou být jak vnitřní, tak vnější a oba typy mají vliv na země a lidi, kteří se s nimi potýkají. Zatímco dobrovolná migrace může mít pozitivní dopady, jako je rozvoj a růst společnosti, nucená migrace může

⁵³ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2013, s. 13. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-161-0.

mít destruktivní dopady a významně ovlivnit lidská práva, politickou a sociální stabilitu cílové země.⁵⁴

Pro účely mé práce nám bude stačit, když si migraci vymežíme jako migraci přeshraniční, tedy migraci vázanou na překračování státních hranic jednotlivých států a rozdělíme si ji pouze na migraci legální a nelegální.

Hlavním rozdílem mezi legální a nelegální migrací je způsob, jakým lidé migrují z jedné země do druhé země. Legální migrace se týká přesunu lidí s povolením a souhlasem zúčastněných zemí, zatímco nelegální migrace se týká přesunu lidí bez povolení a mimo zákonný rámec. **Legální migrace** umožňuje jednotlivcům migrovat do jiné země v souladu s platnými zákony a postupy stanovenými danou zemí, to znamená, že jedinec musí vlastnit platný cestovní doklad opatřený vízem, je-li potřebné, a splňuje i všechny ostatní podmínky vstupu na území dané země. „Legální migrace je žádoucí, většinou státem regulovaná, podílí se na ekonomické prosperitě zemí, cizinci jsou úředně hlášeni.“⁵⁵ Důležitým druhem legální migrace je migrace pracovní, kterou ve svém rodném Královéhradeckém kraji silně pocítuji, jelikož se tu nachází automobilové závody společnosti Škoda Auto a. s., které jsou na práci zahraničních pracovníků závislé. **Nelegální migrací** se rozumí pohyb osob mimo zákony stanovený rámec dané země. Do této kategorie však nespádá pouze nezákonné překročení státních hranic, ale například i pozbytí platnosti podmínek pro pobyt – uplynutí platnosti víza či povolení k pobytu. Podle tohoto výroku můžeme nelegální migraci dále rozdělit na nelegální migraci tranzitní a pobytovou.⁵⁶

7.1 Tranzitní nelegální migrace

Tranzitní nelegální migrací se rozumí migrace přes území daného státu bez náležitostí nutných ke vstupu a pobytu na jeho území a probíhá převážně pozemní nebo mořskou cestou za organizace tzv. převaděčů, kteří jsou placeni za průjezd přes území jednotlivých států. Jejím účelem tedy není dlouhodobé

⁵⁴ PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2013, s. 13. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-161-0.

⁵⁵ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 75. ISBN 978-80-7251-526-4.

⁵⁶ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021, s. 77. ISBN 978-80-7251-526-4.

setrvání na území státu jako je tomu u druhého níže popsaného typu, nýbrž pouze přesun do jiné cílové země. Tento pojem je v současné době spojován zejména s příchodem nelegálních migrantů ze sousedních států Evropské unie přes státní hranice České republiky, tj. vnitřní schengenské hranice.⁵⁷

K tranzitní nelegální migraci jsou využívány již zažité trasy, hlavní migrační trasu do Evropské unie představuje Západobalkánská trasa vyobrazená na přiložené mapě. Nelegální migranti se touto trasou dostávají z Turecka do Řecka či Bulharska a poté zeměmi západního Balkánu do střední Evropy.

Vyobrazení západobalkánské trasy, zdroj: Frontex, 2022.

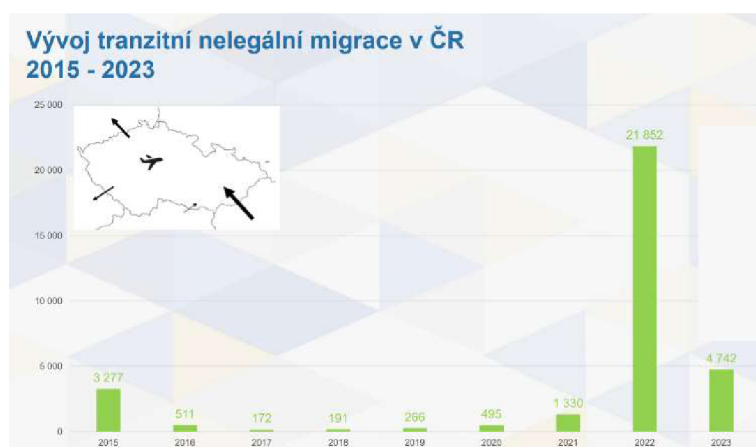
Na grafu popisujícím počty nelegálních vstupů do Evropy můžete vidět zvýšené zatížení západobalkánské trasy v posledních letech. Frontex v roce 2022 monitoroval zatím největší počet nelegálních vstupů, a to sice 145 600. V roce 2023 byl migrační tlak o 31 % nižší než v roce 2022, avšak stále na vysoké úrovni. Národnostně mezi zachycenými vyhrávala Sýrie, vysoký podíl jejich občanů je již trvalým fenoménem, dále pak zejména Turecko či Afghánistán. V Srbsku došlo koncem roku 2023 ke střetu dvou převaděčských skupin, jejichž aktivita stále sílí a v reakci na to tamní vláda zpřísnila bezpečnostní opatření, díky čemuž můžeme v nadcházejících letech očekávat pokles migračního toku a přesun k jiným migračním koridorům.

⁵⁷ MVČR. *Nelegální migrace v České republice*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx>. [cit. 2024-02-24].

Graf č. 1: Počet nelegálních vstupů západobalkánskou trasou, zdroj: ŘSCP.

Každou hranici evropského státu můžeme chápat jako takové síto, a i když nejde nikdy zachytit vše, došlo k patrnému významnému meziročnímu poklesu v rámci tranzitní nelegální migraci v České republice, kdy byla na osobní svobodě v roce 2023 omezena méně než třetina cizinců v porovnání s rokem 2022. Na mapě je vidět, že hlavní trasou do České republiky je již dlouhodobě směr ze Slovenska na naše území přes Jižní Moravu, Zlínský nebo Moravskoslezský kraj. Výstupní hranicí je státní hranice s Německem. Z dat Spolkové policie vychází, že 92 % cizinců, kteří přes nás migrují míří do Saska, pouze 8 % do Bavorska a dále na jih.

Graf č. 2: Vývoj tranzitní nelegální migrace v ČR 2015–2023, zdroj: NSCOH.

Nástup nelegální migrace je vždy spojen kromě samozřejmé aktivity převaděčských skupin, a kromě vývoje nelegální migrace na vnější hranici,

který nástupu předchází i s počasím. Policie České republiky dva roky po sobě registruje nárůst tranzitní nelegální migrace do České republiky zejména v měsících červenci a srpnu s klesající tendencí na přelomu roku. Níže vyobrazená čísla by byla určitě vyšší, kdyby vláda České republiky nerozhodla o znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích se Slovenskem. (viz s. 30)

Graf č. 3: Vývoj tranzitní nelegální migrace 2022–2023 po měsících, zdroj: NSCOH.

Cizinecká policie také zaregistrovala změnu modu operandi při přepravě tranzitujících nelegálních migrantů. V roce 2022 využívali nelegální migranti hojně pěších příchodů či příjezdů vlakovými spoji – převaděči je donutili opustit vozidla v těsné blízkosti česko-slovenské hranice před vstupem na území ČR. V roce 2023 dominovali převozy v osobních a dodávkových vozidlech s převaděči v rolích řidičů. Dala se očekávat vyšší míra agresivního chování ze strany převaděčů, ohrožení života a zdraví převážených osob i kontrolních orgánů vlivem častého ujíždění z místa kontrol vozidel, dopravních nehod jako výsledků bezohledné a riskantní jízdy nebo značného překračování kapacity vozidel.

7.2 Pobytová nelegální migrace

Druhým typem je pobytová nelegální migrace, kdy jedinec přicestuje na území České republiky za podmínek stanovených právními předpisy legálně a následně již nesplní podmínky pro prodloužení pobytu a zůstává tak na našem území nelegálně bez platného povolení. Nejčastěji se v tomto směru jedná o zahraniční pracovníky, poté o studenty.

7.3 Vnější schengenská hranice a neregulérní doklady

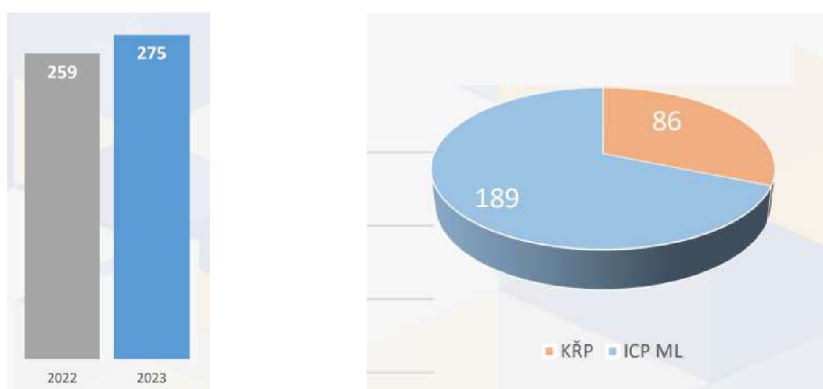
Další podmnožinou migrace, kterou můžeme vyčlenit je migrace přes vnější schengenskou hranici na mezinárodních letištích v České republice. Oproti roku 2022 policie sledovala skoro dvojnásobný počet pokusů o překročení této hranice, kdy se většina z nich konala na největším inspektorátu cizinecké policie Praha Ruzyně na letišti Václava Havla v Praze. Ze státních příslušností tyto pokusy nejvíce páchali občané Gruzie, Ruska, Ukrajiny či Velké Británie.

ICP ML	2022	2023
ICP ML Praha Ruzyně	198	365
ICP ML Pardubice	2	0
ICP ML Ostrava-Mošnov	1	2
ICP ML Brno-Tuřany	0	1
ICP ML Karlovy Vary	0	0
CELKEM	201	368

Tabulka č. 4: Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici na mezinárodních letištích ČR, zdroj: ŘSCP.

Neregulérní cestovní doklady jsou nepopiratelným fenoménem nelegální migrace. Drtivá většina cizinců v rámci tranzitní nelegální migrace pozemní cestou, tedy přes státní hranice se Slovenskou republikou, cestovní doklady nemají vůbec. Tak tomu není u migrace přes vnější schengenskou hranici na mezinárodních letištích, kde jsou při pohybu leteckou cestou povinnosti. Cizinecká policie v 2023 sledovala nárůst v počtu neregulérních dokladů oproti roku 2022, kdy byl zjištěn největší podíl těchto dokladů (189) právě na inspektorátech cizinecké policie na mezinárodních letištích, zejména pak v Praze. Zbýlých 86 neregulérních dokladů bylo pak zjištěno činností odborů cizinecké policie v rámci pobytových kontrol. Největší předkladatelé jsou dlouhodobě Syřané, a to sice na vnitroschengenských letech z Řecka.

Většinovým způsobem zneužití dokladu bývá jeho předložení jako kompletního padělku, v roce 2023 bylo 159 takových instancí. Dále tzv. „na podobu“, což jsou cestovní doklady jiných osob, kdy při snaze zakrýt svou totožnost cizinec předkládá doklad s jemu podobnou fotografií (53 instancí). Zajímavostí je, že nejčastějším vydavatelem dokladů zneužitých na podobu byla Česká republika a předkládajícími byli, jak již bylo zmíněno občané Sýrie. Pozměněných dokladů, tzn. nějakým způsobem upravených bylo zachyceno 35 a poslední kategorií jsou doklady ostatní, do kterých spadají doklady smyšlených států, a těch bylo 28.

Graf č. 4 a 5: Počet osob se zjištěnými neregulárními doklady a místa jejich zjištění, zdroj: ŘSCP.

7.4 Trestné činy spojené s nelegální migrací

Nelegální migrace nejen že není žádoucí, ale přináší s sebou předvídatelně i porušování právních předpisů. Na tuto trestnou činnost můžeme nahlížet ze dvou pohledů, kdy jde v prvním případě o trestné činy týkající se samotné nelegální migrace, v druhém o činy, které jsou cizinci páchané při následném nelegálním pobytu na území České republiky. Mezi trestnou činnost zmiňovaného prvního okruhu lze řadit následující trestné činy, a i další tak, jak jsou uvedeny v trestním zákoníku:

- Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340), pod které spadá nejen její překročení bez příslušných dokladů, ale i překročení této hranice s příslušnými doklady mimo hraniční přechod.

- Padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 348) je trestným činem, jehož skutková podstata je v Evropě již dlouhodobým fenoménem. Proces padělání byl výrazně zjednodušen rozvojem počítačové a tiskařské techniky, která namísto obtížně zhotovitelných litografických desek umožnila využití inkoustových a laserových kopírek a tiskáren. Při nelegální migraci jde pak zpravidla o pozměněné cestovní doklady.
- Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337) je dalším trestným činem z této kategorie. Tato trestněprávní norma postihuje ilegální běžence, kteří se opakovaně pokouší o překročení hranice, ačkoliv jim za tento skutek již bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění z území České republiky orgány policie, nebo bylo takové rozhodnutí vysloveno soudem.

Problémem v této věci bývá to, že sice máme situace a řešení upravené v cizineckém zákoně, máme opatření v podobě správního vyhoštění, ale náklady celého řízení rozhodně neodpovídají výsledku, kterého je dosaženo. Pro cizince, který se zpravidla nemá kam vrátit je pak takové opatření pouze kusem papíru, který mu rozhodně nezabrání v tom, aby se o překročení hranice opět pokusil. Jsme samozřejmě právním státem, který je vázaný právními normami, tudíž jiné řešení nepřichází v úvahu, ale snažím se pouze poukázat na neefektivitu řešení, poněvadž se mívá účinkem a stát musí s každým pokusem vynaložit další prostředky.

Druhá skupina trestných činů je úzce propojená s organizovanou trestnou činností, kde jsou hlavními aktéry převaděčské organizace. Ty za nemalou úplatu zajišťují nelegální převod běženců do cílové země, často s příslibem lepší budoucnosti a šťastném životě. Často se také stává, že iniciátorem samotného přesunu jsou právě tyto organizace, které nečekají na zájem ze strany migrantů, nýbrž je samy pro migraci rekrutují pod falešnými přísliby. Mezi takové trestné činy náš trestní zákoník řadí např. § 168 obchodování s lidmi, § 342 neoprávněné zaměstnávání cizinců, § 171 omezování osobní svobody či § 189 kuplířství.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Technické vybavení

Pojmem „technické vybavení“ je v této kapitole myšleno takové vybavení, s kterým je umožněno službě cizinecké policie efektivně vykonávat svou činnost a úkoly. Nebudu se tu tedy zabývat vybavením, které je shodné pro většinu složek Policie České republiky. Kapitulu jsem pojal jako praktickou část, kdy jsem se po domluvě s vedoucím odboru cizinecké policie při krajském ředitelství policie v Královéhradeckém kraji plk. Mgr. Mucudisem ve čtvrtek 16. 2. 2023 vydal na Oddělení dokladů a specializovaných činností v Hradci Králové. Po oddělení jsem byl proveden jeho ředitelem por. Bc. Sedláčkem a byla mi prezentována technika, kterou cizinecká policie na hradeckém letišti disponuje.

Obrázek č. 1: Obsah výjezdového kufříku mobilních hlídek, zdroj: autor.

Obrázek č. 2: Pravítka a lupa, zdroj: autor.

V první části prezentace mi byla představena technika laboratorní, do které můžeme bezesporu zařadit i výše na fotografiích vyobrazenou techniku, která patří do standardní výbavy policejních hlídek služby cizinecké policie. V kufříku můžeme kromě lupy vidět i ruční kompaktní lampu sloužící k nasvícování dokladů, cenin a jiných veřejných listin UV světlem při ověřování jejich pravosti. Mezi takovou výbavu patří i pravítka, kterých je využíváno při porovnávání sporné listiny se srovnávacím vzorkem. Na fotce je také

zachycena modernější lupa, která je schopna většího zvětšení než starší model obsažen v kufříku.

Obrázek č. 3: Laboratorní přístroj firmy Regula, zdroj: autor.

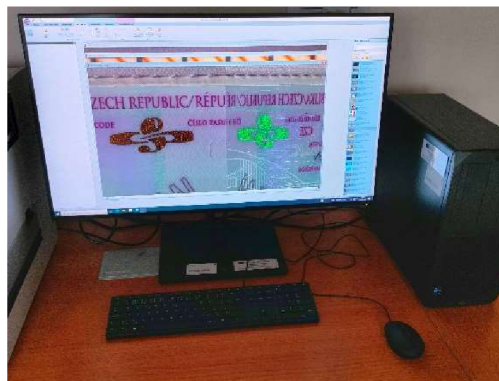

Obrázek č. 4: Laboratorní přístroj firmy Waldmann, zdroj: autor.

Tyto videospektrální komparátory se stejně jako předchozí prostředky používají při ověřování pravosti dokladů, ale cenou za jejich efektivitu je nemobilita, tudíž jsou dislokovány pouze na odděleních a v tzv. „schengenbusech“. Přístroje umožňují pod různými úhly různými způsoby nasvěcovat sporné doklady tak, aby se dala zobrazením ochranných znaků dokladu co nejspolehlivěji určit jejich pravost. Umožňují například i přečíst skrytou informaci z fotografie držitele v cestovním pasu, lze také po neoprávněném zásahu zobrazit původní data. V možnostech přístroje je i obrazová dokumentace zjištěných stop padělání či pozměnění, kdy lze tuto dokumentaci zahrnout v odborném posudku pro účely trestního nebo správního řízení. Tyto videospektrální komparátory také umožňují policistům cizinecké policie, kteří jsou odborníky na padělané doklady, bankovky a ceniny, rychlejší zpracování posudku k pravosti dokladů.

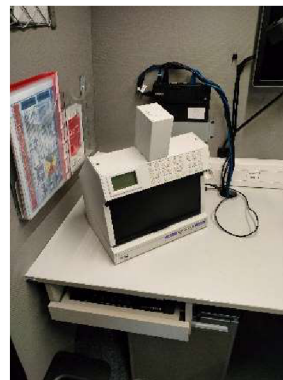

Obrázek č. 5: Laboratorní mikroskop, zdroj: autor.

Obrázek č. 6: Živý přenos obrazu sporného dokladu, zdroj: autor.

Oddělení je vybaveno laboratorními mikroskopy s externím fotoaparát, pomocí kterého policisté živě přenáší obraz z mikroskopu do stolního počítače, kde s ním mohou dále pracovat. Kromě přiblížení a nasvícení tak mohou různé části dokladu porovnávat se shodnými částmi pravých vzorů daného dokladu.

Obrázky č. 7, 8 a 9: "Schengenbus" a jeho interiér, zdroj: autor.

Tento „schengenbus“ je vybaven vnitřní laboratoří určenou pro kontrolu cestovních a dalších dokladů, cenin a jiných veřejných listin. Kromě obecné výbavy pro plnění úkolů Policie České republiky se ve vozidle nachází i výše zmíněné videospektrální komparátory sloužící pro spolehlivou kontrolu dokladů, ruční termovizní kamera, stereomikroskop a fotografické vybavení. Celý systém je samozřejmě napojen na policejní databáze. Policisté jsou díky těmto přístrojům

schopni během chvíle poznat, zda se jedná o padělaný nebo pozměněný doklad či písemnost. Vozidlo je díky elektrocentrále energeticky soběstačné.

Obrázky č. 10 a 11: Štábní vozidlo a jeho interiér, zdroj: autor.

Oddělení pro kontrolu dokladů a specializovaných činností v Hradci Králové také disponuje tzv. štábním vozidlem. Toto vozidlo zastává funkci operačního střediska v terénu, kdy se při akcích v nezabydlených oblastech využívá skládací vysílací antény na střeše vozidla k zesílení signálu. Štábní vozidla jsou určena pro vizuální monitorování vzdálených objektů se záznamem v rámci opatření, zajištění hlasového a datového spojení jednotek provádějících činnosti v terénu s možností propojení do infrastruktury PČR, pátrání po zájmových vozidlech s technologií pro rozpoznávání registračních značek a ke koordinaci jednotek v terénu s možností částečného převzetí operačního řízení.

Obrázky č. 12 a 13: Policejní vozidlo vybavené vnitřní celou, zdroj: autor.

Ke konci prezentace policejní techniky mi bylo umožněno nahlédnout i do dvou mobilních cel využívaných oddělením pobytové kontroly, pátrání a eskort.

Obrázek č. 14: Mobilní termovize, zdroj: OTP PČR, 2019.

Mezi další cizineckou techniku můžeme zařadit i tato vozidla s mobilní termovizí určená primárně ke střežení státní hranice. Jedná se o vozidlo VW Crafter speciálně vybaveno pro potřeby služby cizinecké policie. Technika umožňuje dohled a sledování v denní i noční době, a to pomocí HD kamery a IR kamery, za každých povětrnostních podmínek. Obraz je pak přenášen na dva monitory umístěné v pracovním prostoru vozu.⁵⁸

⁵⁸ SUCHÁNKOVÁ, Vlasta. *Policisté mají mobilní termovizi*. Online. 23. 1. 2019. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policiste-maji-mobilni-termovizi.aspx>. [cit. 2024-03-08].

Obrázek č. 15: Heartbeat monitor, zdroj: Novinky.cz, 2021.

Heartbeat monitor je také poměrně novým přídavkem do inventáře cizinecké policie. Jedná se o přístroj určený k detekci tlukotu srdce a je primárně využíván k zjišťování, zda se v nákladním prostoru kontrolovaného vozidla nachází osoba či nikoliv.

Obrázek č. 16: Drony vybavené kamerami, zdroj: Novinky.cz, 2021.

Na fotkách můžete vidět nové drony cizinecké policie vybavené kamerami. Případů využití bezpilotních prostředků u policie v posledních letech zaručeně stoupá. Kromě jejich neocenitelnosti při ochraně státních hranic je jich policií využíváno i k monitorování silničního provozu a činnostech služby kriminální policie a vyšetřování. Velkou službu také odvedly při dokumentování škod po tornádu v roce 2021.

Obrázky č. 17 a 18: Daktyloskopický kufr, zdroj: Novinky.cz, 2021.

Daktyloskopický kufr vyobrazen výše je zařízení k mobilní kontrole totožnosti zachycených cizinců. Nejen že tento lustrační biometrický kufr porovnává elektronický čip z předložených dokladů s realitou a že srovnáním fotografie a daktyloskopických otisků vyhodnotí, zda je předkládající oprávněným držitelem dokladu, ale také díky napojení na informační systémy cizinecká policie zjišťuje, zda takový člověk nemá např. požádáno o azyl v některém ze států Evropské unie.

Obrázek č. 19: Nová Toyota Land Cruiser PČR, zdroj: Facebook, 2020.

Vozový park služby cizinecké policie obohacují vozidla Toyota Land Cruiser v matném odstínu zelené barvy, které jsou využívány k plnění úkolů policie v těžkém terénu příhraničních hor a v místech, kam se běžná služební vozidla nedostanou.

Úroveň technického vybavení služby cizinecké policie hodnotím jako moderní a rozhodně dostačující pro výkon činností služby tak, jak jí je ukládají české právní předpisy a mezinárodní smlouvy. Od roku 2015, kdy vrcholení migrační krize překvapilo nejen nás, ale snad všechny evropské státy, ministerstvo vnitra alokuje značné množství finančních prostředků na obnovu vozového parku či různých technických přístrojů, které jsou popsány v této kapitole, za účelem vyšší připravenosti k reakci na možné budoucí hrozby související s nelegální migrací. Samozřejmě všichni víme, jak rychle dnes dochází k technologickému pokroku a jak rychle se hranice modernosti posouvá. I přesto si myslím, že střežení státních hranic před nelegální migrací bude i v letech budoucích vysoce postavenou prioritou Policie České republiky, hlavně tedy služby cizinecké policie a trůfám si tvrdit, že s technologickým rozvojem ve světě bude přicházet pravidelné obměňování prostředků určených k efektivnímu výkonu služby jak v příhraničních oblastech, tak ve vnitrozemí.

Závěr

Nelegální migrace je problémem, který Česká republika ať už jako tranzitní či cílová země není schopna vyřešit. Již jsem v příslušné kapitole zmiňoval, že je migrace přirozeným jevem a bohužel si s sebou nese i svou nelegální stránku. Mým názorem je, že nás bude ještě dlouho do budoucna provázet, ale mám radost z toho, jak spolu evropské země spolupracují s cílem nelegální migraci co nejefektivněji zabraňovat. U nás tato prevence spadá do gesce primárně služby cizinecké policie, tedy jejích odborů při krajských ředitelstvích Policie České republiky a Ředitelství služby cizinecké policie. Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat činnost a hlavní úkoly služby cizinecké policie, zařadit službu do organizační struktury Policie České republiky, dále zhodnocení dosavadního vývoje, budoucího směřování služby a úrovně technické výbavy služby cizinecké policie. Věřím, že jsem se při vypracovávání práce cíle držel, a že jsem Vám, případným čtenářům, zvládl dostatečně představit jak organizační strukturu služby, tak její technické vybavení. Kladně rozhodně hodnotím dlouhodobou připravenost našeho sboru pomoci kdekoliv na evropském kontinentu, kde je zrovna potřeba, což je nejen výsledek fungující organizace, ale také dobrého výcviku a vysílá to jasnou zprávu o tom, že nám na bezpečnosti v Evropě záleží.

I přes to, jak rychle migrační vlna na Evropu uhodila si myslím, že je česká právní úprava cizinecké problematiky dostačující. Samozřejmě bychom dále mohli polemizovat nad výhodami možné digitalizace při komunikaci „třetizemců“ s našimi úřady, či o efektivitě činností služby cizinecké policie při kontrole cizinců na našem území a možném zpřísnění těchto kontrol za účelem jednodušší lokalizace těchto cizinců, ale toho by na druhou stranu nešlo dosáhnout bez většího zásahu do lidských práv daných jedinců.

Seznam použité literatury

Monografie

BRODESSER, Slavomír. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Praha: Naše vojsko, 1982.

HABICH, Lukáš a Martin KLOUBEK. *Činnost policejních služeb: stav k 1.6.2019*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. ISBN 978-80-7251-481-6.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.

KURŽEJA, Jan. *Cizinecká a pohraniční policie I*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 80-7251-087-8.

MAREK, Jindřich. *Smrt v celním pásmu: historické reportáže o ostraze čs. hranic v letech 1918-1948*. Cheb: Svět křídel, 2000. ISBN 80-85280-67-1.

PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2013. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-161-0.

SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-526-4.

VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-543-5.

Zákonná úprava

Smlouva o Evropské unii. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>. [cit. 2023-02-25].

Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT>. [cit. 2023-02-25].

Niceská smlouva. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12001C%2FTXT>. [cit. 2023-02-25].

Lisabonská smlouva. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>. [cit. 2023-02-25].

Schengenský hraniční kodex. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32006R0562>. [cit. 2024-03-02].

Vízový kodex. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32009R0810>. [cit. 2024-03-02].

ČESKO. *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992*. Online. In: Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>. [cit. 2024-02-27].

ČESKO. *Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky*. Online. In: Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. [cit. 2024-02-27].

ČESKO. *Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>. [cit. 2024-02-28].

ČESKO. *Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273/zneni-20220628>. [cit. 2023-03-06].

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA. *Sdělení ministerstva zahraničních věcí ze dne 28. července 1951, o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-208>. [cit. 2024-03-07].

ČESKO. *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 108/2004 Sb., o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2004-108>. [cit. 2023-03-01].

Internetové zdroje

BOCÁN, Jozef. *Národní situační centrum ochrany hranic*. Online. 4. 6. 2019. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-situacni-centrum-ochrany-hranic.aspx>. [cit. 2024-03-04].

HANDREJCH, Jan. *FOTO: Cizinecká policie představila novou techniku pro ochranu hranic*. Online. In: *Novinky.cz*. 20. 9. 2021. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-foto-cizinecka-policie-predstavila-novou-techniku-pro-ochranu-hranic-40372420>. [cit. 2024-03-08].

[@Jan Jan]. *Nová Toyota Land Cruiser PČR*. Online, příspěvek. 2020-07-28. Dostupné z: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3363707990316895&set=p.3363707990316895&type=3>. [cit. 2024-03-08].

MVČR. *Nelegální migrace v České republice*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx>. [cit. 2024-02-24].

SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Zařízení pro zajištění cizinců – ZZC*. Online. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>. [cit. 2023-02-11].

SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Přijímací střediska – PŘS*. Online. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>. [cit. 2023-02-11].

SUCHÁNKOVÁ, Vlasta. *Policisté mají mobilní termovizi*. Online. 23. 1. 2019. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policiste-maji-mobilni-termovizi.aspx>. [cit. 2024-03-08].